

Apie valstybinių brandos egzaminų programų naują redakciją

Fizikos valstybinio brandos egzamino programa

Nesikeičia:

- užduoties struktūra;
- klausimų skaičius ir tipai;
- egzamino taškų procentinis paskirstymas pagal dalyko temas;
- egzamino užduotyje pateikiamas toks pat formulių rinkinys, tačiau siekiant, kad mokiniais, kurie mokėsi pagal bendrąjį kursą, būtų lengviau surasti ji atitinkančias formules, jos spausdinamos paprastu šriftu, o išplėstinį kursą atitinkančios – paryškintu šriftu.

Keičiasi

Fizikos valstybinio brandos egzamino programoje pakeitimai panašūs, bet jų mažiau nei kitų gamtos mokslų programose:

- kaip ir daugumos dalykų egzaminų programose, fizikos valstybinio brandos egzamino programoje įvestas reikalavimas, kad ne mažiau kaip 40 proc. fizikos valstybinio brandos egzamino taškų būtų galima surinkti už klausimus, kurie susiję su žiniomis ir gebėjimais, įgyjamais mokantis fizikos pagal bendrojo kurso programą. Tai sudarys daugiau galimybių fizikos valstybinį egzaminą rinktis mokiniais, kurie mokėsi fiziką bendruoju kursu.
- fizikos valstybinio brandos egzamino matrica procentiniu taškų paskirstymu turinio temoms nepasikeitė, tačiau atsirado papildomi reikalavimai: taškų, kuriuos galima surinkti už žinių ir supratimo bei problemų sprendimo gebėjimus tikrinančias užduotis, santykis bus taikomas ne tik visai užduočiai, bet ir kiekvienai temai; nurodyta, kiek atitinkamos temos taškų bus iš bendrojo kurso. 40 proc. bendrojo kurso taškų temoms paskirstyti remiantis tomis pačiomis proporcijomis, kokios buvo skirtos temoms fizikos VBE. Jei, pavyzdžiui, mechanikai skirta mažiausiai 25 proc. (ketvirtadalis) užduoties taškų, tai toks pat procentas iš 40 proc. (10 proc.) skirtas mechanikos užduotims, atitinkančioms bendrojo kurso programą. Tai yra konkrečioje užduotyje bus, pavyzdžiui, 10 proc. taškų už mechanikos klausimus iš bendrojo kurso ir 15 proc. – iš išplėstinio.
- kiti fizikos valstybinio brandos egzamino programos pakeitimai yra redakcinio pobūdžio ir egzamino užduočiai tiesioginės įtakos neturi.

Pasikeitimų esmė

2010 m. fizikos valstybinis brandos egzaminas bus geriau nei ligi šiol pritaikytas mokiniais, kurie mokėsi pagal bendrąjį kursą. Nors ankstesnėse fizikos valstybinio brandos egzamino užduotyse buvo klausimų iš bendrojo kurso, tačiau kiek procentų taškų už juos galima surinkti, nebuvo reglamentuota. Naujose fizikos valstybinio brandos egzamino užduotyse bus ne mažiau kaip 40 proc. taškų už klausimus, atitinkančius bendrojo kurso programą. Šis procentas nebus išdėstytas atsitiktinai (kas buvo ankstesnėse užduotyse), o tiksliai pagal temoms skirtas proporcijas, kad bendruoju kursu mokėsis mokinys galėtų parodyti savo žinias ir gebėjimus iš kiekvienos temos.

Siekiant, kad užduotys būtų tinkamo sunkumo, egzamino matrica buvo papildyta reikalavimu, kad taškų, kuriuos galima surinkti už žinių ir supratimo bei problemų sprendimo gebėjimus tikrinančias užduotis, santykis būtų taikomas ne tik visai užduočiai, bet ir kiekvienai temai. Norima, kad nebūtų temų, kurias sudaro vien problemų sprendimo ar vien žinių supratimo klausimai. 2007 m. atlikta detali fizikos valstybinio brandos egzamino užduoties analizė parodė, kad toks reikalavimas laidojoja, jog planuota matrica ir reali matrica (parodanti, kaip mokiniai rinko taškų už atsakymus) j kiekvienos temos klausimus) praktiškai sutampa.

Mokiniais, kurie mokosi fiziką pagal išplėstinio kurso programą, fizikos valstybinio brandos egzamino užduotys bus labai panašios į ankstesnių metų užduotis.

Saulė Vingelienė (saule.vingeliene@spc.smm.lt)

Biologijos valstybinio brandos egzamino programa

Nesikeičia

Egzamino taškų pasiskirstymas pagal dalyko temas liko toks pat, kaip ir anksčiau.

Keičiasi

Biologijos valstybinio brandos egzamino programoje yra trys svarbesni pokyčiai:

- atsisakius mokyklinio egzamino, griežčiau reglamentuojamas bendrojo ir išplėstinio kursų svoris valstybinio brandos egzamino užduotyje. Egzamino programoje įtvirtinta, kad ne mažiau kaip 40 proc. biologijos valstybinio brandos egzamino taškų surinkti užteks žinių ir gebėjimų, įgyjamų mokantis biologijos pagal bendrojo kurso programą. Panašus procentinis taškų santykis pagal kursus buvo ir ankstesnėse valstybinio brandos egzamino užduotyse, tačiau tai nebuvo apibrėžta programoje;
- pakoreguota ir išplėsta egzamino matrica. Siekiant skatinti mokinių gebėjimų ugdymą, daugiau dėmesio skiriama problemų sprendimo gebėjimų vertinimui. Dabar gebėjimų kategorijoms „žinios ir supratimas“ ir „problemų sprendimas“ vertinti numatoma skirti po 50 proc. užduoties taškų. Be to, mokytojų ir mokinių patogumui egzamino matricoje nurodyta, kiek atitinkamos temos taškų bus iš bendrojo kurso, pavyzdžiui, temos „organizmas ir aplinka“ klausimams bus skirta nuo 18 iki 22 proc. užduoties taškų, iš jų nuo 8 iki 12 proc. – bendrojo kurso klausimams;
- remiantis 2007 m. vykdytos ir biologijos mokytojų bendruomenės gerai įvertintos bandomosios užduoties pagrindu, patobulinta biologijos valstybinio brandos egzamino užduoties struktūra: I egzamino užduoties dalies klausimai bus vertinami po 1 tašką (buvo vertinama po 1,5 taško). Atsiranda nauja II egzamino užduoties dalis iš 10 klausimų, reikalaujančių trumpo atsakymo. Trumpas atsakymas vertinamas 1 tašku. III egzamino užduoties dalis iš esmės nesikeičia. Nors IV dalyje nebelineka struktūruoto rašinio, bet nuoseklų ir logišką minčių dėstymą bei gebėjimus susisteminti žinias iš įvairių biologijos mokslo sričių mokiniai galės pademonstruoti atsakinėdami į struktūruotus, vertinamus 3–4 taškais III dalies klausimus. Keičiasi ir bendra egzamino užduoties taškų suma. Nuo šiol už atsakymus į visus klausimus bus galima surinkti 100 taškų (anksčiau buvo – 130).

Kiti programos pakeitimai yra redakcinio pobūdžio.

Pasikeitimų esmė

Biologijos valstybinis brandos egzaminas bus pritaikytas ir mokiniais, kurie mokėsi pagal bendrąjį kursą. Mokiniais, kurie mokėsi pagal išplėstinio kurso programą, egzaminas turėtų netgi palengvėti. Kiek daugiau dėmesio ruošiantis laukti egzaminą reikės skirti problemų sprendimo gebėjimų ugdymui.

Remiantis fizikos ir chemijos valstybinių brandos egzaminų ir vertintojų gerąja patirtimi, sprendimų ir atsakymų lapas įvedamas ir į biologijos valstybinį brandos egzaminą. Jis padės greičiau ir kokybiškiau įvertinti mokinių darbus, tačiau mokiniai turės būti gerai instruktuoti, kaip atsakymų lapas pildomas. Pasirinktus atsakymus į I dalies klausimus mokinys turės pažymėti sprendimų ir atsakymų lape. II, III ir IV dalies klausimų atsakymai bus įrašomi tam skirtose sprendimų ir atsakymų lapo vietose. Užduočių rengėjai parengs klausimus taip, kad atsakymams būtų pakankamai vietos numatytoje sprendimų ir atsakymų lapo vietoje, o mokiniai turės parašyti atsakymus taip, kad jie tilptų į tas vietas ir neišeitų už ribų.

Jolanta Dzikavičiūtė (jolanta.dzikaviciute@spc.smm.lt)

Chemijos valstybinio brandos egzamino programa

Nesikeičia:

- dalykiniai turinio reikalavimai tiek mokiniams, kurie mokosi pagal išplėstinio kurso programą, tiek pagal bendrojo kurso programą (lyginant su ligi šiol galiojusioje programoje aprašytais mokyklinio egzamino reikalavimais);
- egzamino užduoties struktūra ir klausimų tipai;
- procentinis taškų pasiskirstymas pagal temas – jis toks, koks ligi šiol būdavo valstybinio chemijos brandos egzamino užduotyse.

Keičiasi

Svarbesni chemijos valstybinio brandos egzamino programos pasikeitimai yra šie:

- ne mažiau kaip 40 proc. chemijos valstybinio brandos egzamino taškų bus galima surinkti už klausimus, kurie susiję su žiniomis ir gebėjimais, įgyjamais mokantis chemijos pagal bendrojo kurso programą. Tai sudarys daugiau galimybių chemijos valstybinį egzaminą rinktis mokiniams, kurie mokėsi chemiją bendruoju kursu;
- pakoreguota ir išplėsta egzamino matrica. Mokytojų ir mokinių patogumui egzamino matricoje nurodyta, kiek atitinkamos temos taškų bus iš bendrojo kurso. Pavyzdžiui, temos „Cheminis eksperimentas. Bendrieji cheminiai skaičiavimai“ išplėstinio kurso klausimams bus skirta nuo 18 iki 22 proc. užduoties taškų, iš jų nuo 7 iki 9 proc. – bendrojo kurso klausimams.

Kiti chemijos valstybinio brandos egzamino programos pakeitimai yra redakcinio pobūdžio.

Pasikeitimų esmė

Chemijos valstybinis brandos egzaminas daugiau nei ligi šiol pritaikytas mokiniams, kurie chemijos mokėsi pagal bendrąjį kursą. Mokiniams, kurie mokosi chemiją pagal išplėstinio kurso programą, jokių nemalonių netikėtumų atliekant 2010 m. chemijos valstybinio brandos egzamino užduotį, lyginant su ankstesnių metų chemijos valstybinio brandos egzamino užduotimis, išskirti neturėtų.

Kiek daugiau dėmesio mokiniams, kurie mokėsi pagal bendrojo kurso programą, ruošiantis laikyti egzaminą reikės skirti problemų sprendimo gebėjimų ugdymui (jų svaris valstybiniame egzamine yra didesnis, negu buvo mokykliniame). Tačiau tai neturėtų sukelti mokiniams rimtesnių sunkumų, nes numatoma į egzamino užduotį įdėti ir nemaža lengvų bei vidutinio sunkumo problemų sprendimo klausimų.

Igną Kirkutytė-Alekniene (igna.kirkutyte@spc.smm.lt)

Matematikos valstybinio brandos egzamino programa

Nesikeičia:

- uždavinių tipai;
- dalykiniai egzamino turinio reikalavimai tiek mokiniams, kurie mokosi pagal išplėstinio kurso programą, tiek pagal bendrojo kurso programą (lyginant su ligi šiol galiojusioje programoje aprašytais mokyklinio egzamino reikalavimais);
- procentinis taškų pasiskirstymas pagal turinio tematikos sritis egzamino užduotyje (aprašytas egzamino matricoje).

Keičiasi

Yra keturi svarbesni matematikos egzamino pasikeitimai:

- 2010 m. egzamine ne mažiau kaip 40 proc. užduoties taškų bus galima surinkti remiantis tik matematikos bendrojo kurso žiniomis ir gebėjimais. Dėl šio reikalavimo egzamino užduočiai gerokai daugiau galimybių nei ligi šiol išlaikyti matematikos valstybinį egzaminą turės mokiniai, mokėsi matematiką bendruoju kursu.
- pakoreguota ir išplėsta egzamino matrica. Joje pasikeitė procentinis taškų pasiskirstymas tarp gebėjimų kategorijų „matematinės žinios ir procedūros“ ir „matematikos taikymai ir matematinis mąstymas“ (buvo 55:45, dabar bus 50:50). Tai reiškia, kad egzamino užduotyje bus kiek mažiau užduočių, skirtų išaiškinti žinias, ir kiek daugiau – žinių taikymą ir problemų sprendimą.
- egzamino užduotyje šiek tiek padidės bendras taškų skaičius ir pasikeis atskirų uždavinių tipų skaičiai. Tačiau tai nereiškia, kad matematikos valstybinio egzamino užduotis pasunkės. Pagrindinis šio pakeitimo tikslas, kad egzamino užduotyje būtų daugiau lengvų uždavinių;
- lyginant su ankstesniųjų metų matematikos valstybinio brandos egzamino formulių rinkiniu, 2010 m. egzamino pagrindinių formulių rinkinys tapo išsamesnis, papildytas mokyklinio egzamino formulėmis. Kad mokiniams, kurie mokėsi pagal bendrąjį kursą, būtų lengviau atrasti šį kursą atitinkančias formules, išplėstinį kursą atitinkančios formulės pažymėtos žvaigždutėmis.

Kiti matematikos valstybinio brandos egzamino programos pakeitimai yra redakcinio pobūdžio.

Pasikeitimų esmė

Pagrindinė matematikos valstybinio brandos egzamino programos ir egzamino užduoties pasikeitimo priežastis – mokyklinio ir valstybinio egzaminų sujungimas į vieną bendrą egzaminą. 2010 m. šį egzaminą laikys ir pagal matematikos bendrojo kurso programą besimokantys mokiniai, todėl egzamino užduotyje yra padidintas „lengvų“ uždavinių skaičius. Ruošiantis egzaminui reikia šiek tiek daugiau dėmesio kreipti mokinių gebėjimams taikyti matematikos žinias, nes egzamino užduotyje bus daugiau uždavinių, tikrinančių šiuos gebėjimus.

Albina Vilimienė (albina.vilimiene@spc.smm.lt)

Istorijos valstybinio brandos egzamino programa

Nesikeičia:

- istorijos valstybinio brandos egzamino užduoties struktūra bei klausimų tipai: išlieka klausimų su pasirenkamaisiais atsakymais blokas (kuriame reikia pasirinkti teisingą klausimo atsakymą) ir klausimų blokas, kuriame mokiniams uždavinių atsakymus turi užrašyti pats;
- nesikeičia klausimų iš pasaulio bei Lietuvos istorijos ir šiuolaikinio visuomenės politinio gyvenimo temų proporcijos.

Keičiasi

Svarbesni istorijos valstybinio brandos egzamino pasikeitimai yra du:

- ne mažiau kaip 40 proc. istorijos valstybinio brandos egzamino taškų bus galima surinkti už klausimus, kurie susiję su žiniomis ir gebėjimais, įgyjamais mokantis istorijos pagal bendrojo kurso programą. Tai sudarys daugiau galimybių istorijos valstybinį egzaminą rinktis mokiniams, kurie mokėsi istoriją bendruoju kursu;
- patikslinta istorijos valstybinio brandos egzamino tematika. Atsisakyta temos „Senosios civilizacijos: Egiptas, Tarpupis (Mesopotamija)“, kuri praktiškai nebuvo išnaudojama rengiant istorijos mokyklinio bei valstybinio egzaminų užduotis. Sukonkretintos temos mokiniams, kurie mokėsi pagal išplėstinio kurso programą (pvz., „1863–1864 m. sukilimo vadai: Zigmantas Sierakauskas, Konstantinas Kalinauskas, Antanas Mackevičius“, „Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. Deklaracija“).

Pasikeitimų esmė

2010 m. istorijos valstybinis brandos egzaminas bus labiau nei ligi šiol pritaikytas mokiniams, kurie mokėsi pagal bendrąjį kursą. Egzamino tematika dabar aiškiau aprašyta.

Kornelijus Šlezevičius (kornelijus.slezevicius@spc.smm.lt)

Informacinių technologijų valstybinio egzamino programa

Nesikeičia:

- reikalavimai mokinių žinioms, gebėjimams,
- turinio reikalavimai,
- užduoties tematika,
- bendras klausimų skaičius, klausimų struktūra,
- atsakymų pateikimas.

Pasikeitimų esmė

Egzamino matricoje numatytų turinio proporcijų pakeitimai sudaro palankesnes sąlygas mokiniui, kuris mokėsi informacines technologijas bendrojo kursu, išlaikyti valstybinį brandos egzaminą. Šie pokyčiai taip pat neturėtų kelti jokių sunkumų informacinių technologijų mokytojams ir išplėstinio kursu besimokantiems mokiniams.

Keičiasi

Informacinių technologijų valstybinio brandos egzamino programoje pakito egzamino matrica. Joje įrašytas reikalavimas egzamino užduočiai, kad 30 proc. užduoties taškų būtų galima surinkti remiantis IT bendrojo kurso žiniomis ir gebėjimais (ligi šiol buvo 25 proc.). Šis keitimas lėmė testo klausimų proporcijos pasikeitimą. 2010 m. valstybinio brandos egzamino užduotyje bus 12–18 klausimų iš informacinių technologijų srities (ligi šiol būdavo buvo 10–15 klausimų) ir 8–12 klausimų iš programavimo (būdavo 10–15 klausimų).

Naujoje programos redakcijoje patikslinta egzamino struktūra ir egzamino vertinimas.

Kiti programos pakeitimai yra redakcinio pobūdžio.

Povilas Leonavičius (povilas.leonavicius@spc.smm.lt)

Užsienio kalbos valstybinio egzamino programa

Nesikeičia:

- tikrinami gebėjimai;
- užduoties struktūra;
- turinys ir tematika.

Keičiasi

Užsienio kalbos valstybiniame brandos egzamine įvesti trys svarbesni pakeitimai:

- egzamino programoje įtvirtintas reikalavimas egzamino užduočiai, pagal kurį ne mažiau kaip 40 proc. užsienio kalbos valstybinio brandos egzamino taškų bus galima surinkti remiantis žiniomis ir gebėjimais, įgyjamais mokantis užsienio kalbos pagal bendrojo kurso programą;
- įtraukiant į egzaminą užduotis iš bendrojo kurso, atsisakyta dalies išplėstinio kurso užduočių. Jos pakeistos lengvesnėmis bendrojo kurso užduotimis. Dėl to padidėjo bendras užduočių skaičius ir rašymo užduočių apimtis. Kaip pakito užduoties dalys, pateikiama lentelėje.

	Egzamino užduoties dalys	Užduočių skaičius		Rašymo užduočių apimtis	
		buvo	yra	buvo	yra
1	Sakytinio teksto supratimas (klausymas)	3–5	4–7		
2	Rašytinio teksto supratimas (skaitymas)	3–4	4–6	800–1200	1300–1900
3	Kalbos priemonių vartojimas	2–4, 3–4	4–6		
4	Rašytinio teksto kūrimas (rašymas)	2	2–3	100–180	220–300

- naujoje užsienio kalbų valstybinio brandos egzamino programos redakcijoje įtvirtinta nuostata, kad kalbos priemonių vartojimo ir rašybos klaidos, nekeičiančios žodžio, žodžių junginio ir (ar) sakinio reikšmės (prasmės), klausymo ir skaitymo testų atvirojo tipo užduočių atsakymuose nevertinamos. Kiti programos pakeitimai yra redakcinio pobūdžio.

Pasikeitimų esmė

Pagrindinė užsienio kalbos valstybinio brandos egzamino programos ir egzamino užduoties pasikeitimo priežastis – mokyklinio ir valstybinio egzaminų sujungimas į vieną bendrą egzaminą. 2010 m. šį egzaminą laikys ir pagal užsienio kalbos bendrojo kurso programą besimokantys mokiniai, todėl tarp egzamino užduočių atsirado daugiau lengvų užduočių.

Violeta Valiuškevičienė (danguole.paulauskiene@spc.smm.lt)

Apie pritaikymus specialiųjų poreikių mokiniams

2010 m. specialiųjų poreikių mokinių pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimas, kalbos įskaita, dalyko brandos egzamino užduoties forma, vykdymas ir vertinimas bus tokie pat, kaip 2009 m. Būtent – vadovaujantis „Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo, kalbos įskaitos, dalyko brandos egzamino užduoties formos, vykdymo ir vertinimo instrukcijų (vertinimo) pritaikymo specialiųjų poreikių mokiniams, buvusiems mokiniams ir eksternams tvarkos aprašu“, patvirtintu švietimo ir mokslo ministro 2007 m. vasario 7 d. įsakymu Nr. ISAK-184 (Žin., 2007, Nr. 19-741, 2009, Nr. 22-891).

Teresa Aidukienė

ŠMM Bendrojo ugdymo departamento Specialiojo ugdymo skyriaus vyriausioji specialistė